

Správne trestanie a uplatňovanie zásady NE BIS IN IDEM

Justičná akadémia Slovenskej republiky

4.10. – 5.10. 2018, Omšenie

JUDr. Katarína Benczová

Najvyšší súd Slovenskej republiky

Účel trestu

Účelom výkonu trestu je chrániť spoločnosť pred páchatelmi trestnej činnosti, zabrániť odsúdeným v páchaní ďalšej trestnej činnosti a vytvárať podmienky umožňujúce podporovať a rozvíjať pozitívne osobnostné rezervy pre ich resocializáciu, aby viedli riadny život (trestné právo).

- Prostriedok na zabezpečenie dodržiavania právnych predpisov v jednotlivých oblastiach ľudského života
- Prostriedok na udržanie mocenského postavenia štátu prostredníctvom noriem **verejného práva** (ústavné, trestné, správne, finančné, pracovné - čiastočne)

Správny delikt

1/ Protiprávne konanie zodpovednej osoby, ktorého znaky sú uvedené v zákone a s ktorými zákon spája **hrozbu sankcií trestnej povahy** ukladanej v rámci výkonu verejnej správy.

Logický záver o existencii **sankcií netrestnej povahy**

2/ Deliktom je také porušenie povinností, konaním či opomenutím, ktoré konkrétny zákon takto označuje

Správne delikty

priestupky podľa zák.č. 372/1990 Zb.

priestupky v osobitných predpisoch – FO

iné správne delikty

disciplinárne a kárne delikty

poriadkové delikty iné správne delikty PO a zmiešané

Procesná úprava - priestupkový zákon

- správny poriadok

- osobitné predpisy

Správne trestanie - §194 SSP

Správnym trestaním sa na účely tohto zákona rozumie rozhodovanie orgánov verejnej správy o

- priestupku,
- správnom delikte - v užšom zmysle - kárne
 - disciplinárne
 - iné
- sankcii za iné podobné protiprávne konanie.

Ústava Slovenskej republiky

Právo na súdnu a inú právnu ochranu

Čl.46

(1) Každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

(2) Kto tvrdí, že bol na svojich právach ukrátený rozhodnutím orgánu verejnej správy, môže sa obrátiť na súd, aby preskúmal zákonnosť takéhoto rozhodnutia, ak zákon neustanoví inak. Z právomoci súdu však nesmie byť vylúčené preskúmanie rozhodnutí týkajúcich sa základných práv a slobôd.

(3) Každý má právo na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím súdu, iného štátneho orgánu či orgánu verejnej správy alebo nesprávnym úradným postupom.

(4) Podmienky a podrobnosti o súdnej a inej právnej ochrane ustanoví zákon.

Trestnoprávne a administratívne trestanie

1/ Trestnoprávne trestanie

- najzávažnejšie verejnoprávne delikty
- postavenie prokurátora v trestnom procese – reprezentant záujmov štátu
- podrobná hmotno aj procesnoprávna úprava (vrátane zásad trestného konania a ukladania trestov)

2/ Administratívne trestanie

- verejnoprávne delikty v kompetencii správnych orgánov
- odlišnosť významu chráneného záujmu
- odlišné postavenie prokurátora
- dvojaký charakter trestania

Rozdiely medzi administratívnym a trestným trestaním

Význam spoločenského záujmu

Výška a druhy sankcií

Postavenie prokurátora

Úmysel/objektívna zodpovednosť

Povinnosť preukazovať splnenie povinností / prezumpcia nevinny

Administratívne trestanie

- „malé trestné právo“ realizované cez „civilný proces“

- pri rozhodovaní o sankciách nutnosť riešiť, či sa jedná alebo nejedná o trestné obvinenie

Ústava SR

Čl. 1

(1) Slovenská republika je zvrchovaný, **demokratický a právny štát**. Neviaže sa na nijakú ideológiu ani náboženstvo.

(2) Slovenská republika uznáva a dodržiava všeobecné pravidlá medzinárodného práva, **medzinárodné zmluvy, ktorými je viazaná**, a svoje ďalšie medzinárodné záväzky.

Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd

Čl. 6 ods. 1 Právo na spravodlivé súdne konanie

Každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná **nezávislým a nestranným súdom** zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho **občianskych právach alebo záväzkoch** alebo o oprávnenosti **akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu**. Rozsudok musí byť vyhlásený verejne, ale tlač a verejnosť môžu byť vylúčené buď po dobu celého, alebo časti procesu v záujme mravnosti, verejného poriadku alebo národnej bezpečnosti v demokratickej spoločnosti, alebo keď to vyžadujú záujmy maloletých alebo ochrana súkromného života účastníkov alebo, v rozsahu považovanom súdom za úplne nevyhnutný, pokiaľ by, vzhľadom na osobitné okolnosti, verejnosť konania mohla byť na ujmu záujmom spoločnosti.

Protokol č. 7 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd

Čl. 4 Právo nebyť opakovane súdený alebo trestaný

1. Nikoho nemožno stíhať alebo potrestať v trestnom konaní podliehajúcim právomoci toho istého štátu za trestný čin, za ktorý už bol oslobodený alebo odsúdený konečným rozsudkom podľa zákona a trestného poriadku tohto štátu.

2. Ustanovenia predchádzajúceho odseku nie sú na prekážku obnove konania podľa zákona a trestného poriadku príslušného štátu, ak nové alebo novoodhalené skutočnosti alebo podstatná chyba v predchádzajúcom konaní mohli ovplyvniť rozhodovanie vo veci.

3. Od tohto článku nemožno odstúpiť podľa článku 15 Dohovoru.

Charta základných práv EÚ

Čl. 50

Nikto nesmie byť stíhaný alebo potrestaný v trestnom konaní za čin, za ktorý už bol v Únii oslobodený alebo odsúdený konečným trestným rozsudkom podľa zákona.

Odporúčania Výboru ministrov Rady Európy

presadzovanie princípov dobrej verejnej správy cestou tzv. soft law

Rezolúcia (77) 31 Výboru ministrov o ochrane jednotlivca vo vzťahu k aktom správnych orgánov

Odporúčanie R (91) 1 Výboru ministrov o správnych sankciách

- ne bis in idem ako jedna zo základných zásad

Odporúčanie Rec (2004) 20 Výboru ministrov o súdnom prieskume správnych aktov

Súdny prieskum rozhodnutí vo veci administratívneho trestania

Deliaca hranica 1.7. 2016 – účinnosť zák.č. 162/2015 Správneho súdneho poriadku

I. Zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok (OSP)

§244 ods.3 **Rozhodnutiami** správnych orgánov sa rozumejú rozhodnutia vydané nimi v správnom konaní , ako aj ďalšie rozhodnutia, ktoré zakladajú, menia alebo zrušujú oprávnenia FO alebo PO alebo ktorými môžu byť práva, právom chránené záujmy alebo povinnosti FO alebo PO priamo dotknuté

§ 250i ods. 2 Ak správny orgán...rozhodol o uložení sankcie, súd pri preskúmvaní tohto rozhodnutia nie je viazaný skutkovým stavom zisteným týmto orgánom

§ 250j ods. 5 **PLNÁ JURISDIKCIA SÚDU**

Vo veciach uvedených v § 250i ods. 2 môže súd rozhodnúťo peňažnej sankcii ak na základe vykonaného dokazovania dospel k záveru, že ... o uložení sankcie má byť rozhodnuté inak, ako rozhodol správny orgán. Rozsudok súdu nahrádza rozhodnutie správneho orgánu v takom rozsahu, v akom je rozsudkom súdu rozhodnutie správneho orgánu dotknuté.

Ne bis in idem v praxi za účinnosti OSP

Právny stav k 30.4.2010

Trestný zákon §300 ods. 1 TRESTNÝ ROZKAZ – právoplatný

Kto úmyselne vydá životné prostredie do nebezpečenstva vzniku malej škody tým, že poruší všeobecne záväzné právne predpisy o ochrane životného prostredia alebo o ochrane prírodných zdrojov vrátane prírodných liečivých zdrojov a prírodných zdrojov minerálnych stolových vôd a hospodárení s nimi, potrestá sa odňatím slobody až na tri roky.

Zák.č. 543/2012 o ochrane prírody a krajiny POKUTA - právoplatnosť nadobudla po právoplatnosti trestného rozkazu

Na výrub dreviny sa vyžaduje súhlas orgánu ochrany prírody, ak tento zákon neustanovuje inak. (§ 47 ods. 3)

Priestupku sa dopustí ten kto vyrúbe, objedná výrub alebo dá pokyn na výrub dreviny (§ 47 ods. 3)... bez súhlasu orgánu ochrany prírody (§ 92 ods. 1 písm. zp)

Za priestupok podľa odseku 1 písm. zd) až zw) možno uložiť pokutu do 6 638,78 eura a prepadnutie veci, (§ 92 ods. 2 písm.d)),

Krajský súd – zrušenie rozhodnutia o pokute cez čl. 1 ods. 2 Ústavy SR v spojení s čl.4 ods. 1 protokolu č. 7 k DOĽPZS

Súdny prieskum rozhodnutí vo veci administratívneho trestania

Deliaca hranica 1.7. 2016 – účinnosť zák.č. 162/2015 Správneho súdneho poriadku

II. Zákon. č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok

§3 ods. 1 písm. b) na účely tohto zákona je rozhodnutím orgánu verejnej správy správny akt vydaný orgánom verejnej správy v administratívnom konaní, ktorý je formálne označený ako rozhodnutie alebo je za rozhodnutie považovaný podľa osobitného predpisu a zakladá, mení, zrušuje alebo deklaruje práva, právom chránené záujmy alebo povinnosti fyzickej osoby a právnickej osoby, alebo sa jej priamo dotýka,

Tretia časť druhá hlava : Správna žaloba v veciach správneho trestania §194 – 198

§ 194 Správnym trestaním sa na účely tohto zákona rozumie rozhodovanie orgánov verejnej správy o priestupku, správnom delikte alebo o sankcii za iné podobné protiprávne konanie.

Dôvodová správa k SSP §194 a nasl.

Správne trestanie nie je v právnom poriadku Slovenskej republiky kodifikované. Čiastočne tomu síce je pri priestupkoch a to na základe zákona SNR č. 372/1990 Zb. o priestupkoch. Napriek tomu je naďalej veľký počet priestupkov normatívne konštituovaný v osobitných zákonoch a aj na procesnú úpravu sa subsidiárne aplikuje správny poriadok. Pokiaľ ide o správne delikty (§ 71 ods. 1), tak ich skutkové podstaty sú de lege lata vymedzené vo veľkom množstve osobitných zákonov a procesne sa prejednávajú podľa správneho poriadku. Túto nedostatočnú právnu úpravu správneho trestania preto výrazne dopĺňajú svojou judikatúrou práve správne súdy a ústavný súd. Účelom navrhovanej úpravy správneho trestania v SSP je preto zakotvenie tých základných axiém súdneho prieskumu, ktoré sú špecifické oproti ostatným konaniam. V zmysle štrasburskej judikatúry majú totiž **priestupky trestnoprávny charakter, ktorý sa potom logicky vzťahuje aj na správne delikty**. Správne trestanie preto vo všeobecnosti podlieha ochrane zaručenej v čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (právo na spravodlivé súdne konanie), čl. 7 (zákaz trestu bez zákona) a čl. 13 (právo na účinné opravné prostriedky), ďalej aj ochrane zakotvenej v čl. 2 a 4 Protokolu č. 7 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (odškodnenie za nezákonné odsúdenie a právo nebyť súdený alebo trestaný dvakrát). V odseku 1 sa zavádza **legislatívny pojem správne trestanie**, ktorým sa má rozumieť **rozhodovanie o priestupku, správnom delikte alebo sankcii za iné protiprávne konanie**. V zmysle § 71 ods. 1 sa pritom pod správnym deliktom rozumie kárny, disciplinárny alebo iný správny delikt. Pod iným protiprávnym konaním sa myslí priestupku alebo správnemu deliktu podobné iné **nedovolené konanie, za ktoré sa podľa zákona ukladá sankcia**. V praxi pôjde najmä o rôzne poriadkové, či iné pokuty ukladané orgánmi verejnej správy. Konanie o správnom trestaní nemá plnohodnotnú procesnú úpravu, ale je len súhrnom výnimiek z konania o správnej žalobe (odsek 2).

§194 ods. 1 SSP

Správnym trestaním sa na účely tohto zákona rozumie rozhodovanie orgánov verejnej správy o **priestupku, správnom delikte alebo o sankcii za iné podobné protiprávne konanie**

§195 SSP

Správny súd **nie je** vo veciach správneho trestania **viazaný rozsahom a dôvodmi žaloby**, ak

c) ide o **základné zásady trestného konania** podľa Trestného poriadku, **ktoré je potrebné použiť** na správne trestanie,

d) ide o **dodržanie zásad ukladania trestov** podľa Trestného zákona, **ktoré je potrebné použiť** aj na ukladanie sankcií v rámci správneho trestania,

§196 SSP

Ak správny súd mimo žalobných bodov zistí, že sú dané vady uvedené v § 195, oznámi to bezodkladne účastníkom konania a vyzve ich, aby sa k nim v určenej lehote vyjadrili.

Trestná povaha obvinenia a sankcie

Kritériá v zmysle rozsudku Engel a ďalší v. Holandsko (1976)

1/Právna kvalifikácia činu vo vnútroštátnom práve

**2/povaha deliktu z hľadiska chráneného záujmu a účelu sankcie
všeobecný / partikulárny, preventívno- represívny / reparačný**

**3/povaha a stupeň prísnosti sankcie ktorá hrozí dotknutej osobe
výška do úvahy prichádzajúcej všeobecne**

Osobitosti v právnej úprave

Zák. č. 372/1990 Zb. o priestupkoch §76 ods. 1 písm. g)

Správny orgán konanie o priestupku **zastaví**, ak sa v ňom zistí, že o **skutku** už bolo právoplatne rozhodnuté správnym orgánom alebo orgánom činným v trestnom konaní

! Význam posudzovania princípu „ultima ratio“ vo vzťahu k možnosti/dôvodnosti trestného postihu

Zák. č. 563/2009 Z.z. daňový poriadok

§ 154 daňové delikty

§ 155 pokuta – sankčný charakter

§ 155a úhrnná pokuta

§ 156 úrok z omeškania – reparačný charakter

Súbeh trestného a správneho konania

Trestné obvinenie (ENGEL)

Totožnosť skutku

Totožnosť subjektu

Podmienka dostatočnej vecnej a časovej súvislosti

Zolotukhin v. Rusko (kárne aj trestné odstíhanie závadného správania)

De Oliveira v. Švajčiarsko (neprispôsobenie rýchlosti aj ublíženie na zdraví)

A.B. v. Nórsko (správne aj trestné odstíhanie daňových deliktov)

Ďakujem
za pozornosť.